

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Łódzka Delegatura w Łodzi

DLO.411.7.5.2025

Pan
Włodzimierz Ludziejewski
Kierownik
Gminnej Jednostki Wod-Kan Ksawerów
ul. Kościuszki 3h 95-054 Ksawerów

Wystąpienie pokontrolne

I/25/001

**Realizacja obowiązków w zakresie zbiorowego
zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków na
terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich w
województwie łódzkim**

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Gminna Jednostka Wod-Kan Ksawerów¹, ul. Kościuszki 3h 95-054 Ksawerów

Kierownik jednostki kontrolowanej

Włodzimierz Ludziejewski, Kierownik Gminnej Jednostki Wod-Kan Ksawerów, od 10 marca 2011 r.

Zakres przedmiotowy kontroli

Realizacja zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

Okres objęty kontrolą

Lata 2022-2025, z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność kontrolowanej jednostki w okresie objętym kontrolą.

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli Łódzka Delegatura NIK w Łodzi

Kontroler

Anna Wrona, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/112/2025 z dnia 4 listopada 2025 r. i DLO/2/2026 z dnia 2 stycznia 2026 r.

(akta kontroli str. 1-9)

---

¹ Dalej również: „Jednostka”.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W latach 2022-2025 Gminna Jednostka Wod-Kan Ksawerów zapewniła zdolność posiadanych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny. W przypadku awarii, podejmowano niezwłoczne działania celem jej usunięcia, na skutek czego, przerwy w dostawie wody nie przekraczały sześciu godzin. Kierownik Jednostki podjął również działania w celu zabezpieczenia urządzeń i sieci wodociągowo-kanalizacyjnej⁴ na wypadek sytuacji kryzysowych – wprowadzono odpowiednie procedury postępowania na wypadek pogorszenia się jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, zatrudniono firmę ochroniarską oraz wprowadzono monitoring wizyjny. Jednostka nie opracowała projektu wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, ponieważ działania planistyczne i inwestycyjne w tym zakresie wykonywał Wójt Gminy Ksawerów.

Jednostka prowadziła regularną wewnętrzną kontrolę jakości wody. Regularne kontrole urzędowe jakości wody prowadzone były również przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego⁵ w Pabianicach. W wyniku stwierdzenia przez PPIŚ pogorszenia jakości wody, Jednostka niezwłocznie podjęła działania. Stwierdzone przekroczenia wartości parametrycznych nie skutkowały koniecznością wstrzymania dostaw wody dla mieszkańców.

Jednostka prawidłowo korzystała z uprawnień wskazanych w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁶, poprzez odcięcie wody po przeprowadzeniu procedury windykacyjnej. W uzasadnionym przypadku zawiadomiła także organy ścigania – Prokuraturę Rejonową w Pabianicach – o możliwości popełnienia przestępstwa opisanego w art. 28 ust. 4 ustawy o zzw, tj. wprowadzania ścieków do gminnych urządzeń kanalizacyjnych bez zawarcia umowy na odprowadzanie ścieków. Jednostka – w miarę możliwości finansowych – realizowała także zalecenia pokontrolne sformułowane w wyniku audytu wewnętrznego.

Przedsiębiorstwo terminowo wydawało warunki podłączenia do sieci i dokonywała protokolarnych odbiorów przyłączy. Warunki przyłączenia do sieci wydawano natomiast na podstawie wniosków, które nie zawierały wszystkich wymaganych informacji zgodnie z art. 19a ust. 4 pkt 3, 4 i 5 ustawy o zzw.

Pomimo regularnej kontroli ścieków komunalnych, Jednostka nie prowadziła regularnej kontroli jakości odprowadzanych ścieków bytowych, przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, do czego zobowiązywał art. 9 ust. 3 ustawy o zzw.

---

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną albo ocenę negatywną. Jeśli nie zostały spełnione warunki do sformułowania oceny pozytywnej bądź negatywnej, Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: sieć wod-kan.

⁵ Dalej: „PPIŚ”.

⁶ Dz.U. 2024 poz. 757, dalej: „ustawa o zzw”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁷ kontrolowanej działalności

Realizacja zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą w Gminnej Jednostce Wod-Kan w Ksawerowie⁸, zatrudnionych było od ośmiu do dziewięciu osób⁹, w tym Kierownik.

W latach 2022-2025 w Gminie Ksawerów liczba odbiorców usług dostarczania wody wzrosła z 2319 w 2022 r. do 2445 w I półroczu 2025 r. Gmina Ksawerów posiadała dwie stacje uzdatniania wody¹⁰: SUW Ksawerów, która była stacją główną uzdatniającą 80% wody, oraz SUW Gadka wybudowana w 1987 r. na potrzeby mieszkańców Woli Zaradzyńskiej i Nowej Gadki. W 2007 r., w związku z intensywnym rozwojem sieci wodociągowej na terenie Gminy Ksawerów, nastąpiło spięcie w całość obiegu wody uzdatnianej przez obie stacje. Od tego czasu SUW Gadka służyła do wspomagania SUW Ksawerów przy letnich dużych rozbiorach wody (podlewanie ogrodów).

Łączna ilość dostarczanej wody z dwóch stacji uzdatniania wody wynosiła w poszczególnych latach okresu 2022 - I półrocze 2025 odpowiednio: 333, 367, 383 i 177 tys. m³.

Liczba odbiorców usług odprowadzania ścieków bytowych wzrosła z 2058 w 2022 r. do 2156 w I połowie 2025 r. Odprowadzili oni w poszczególnych latach okresu 2022-2025 odpowiednio: 246, 255, 271 i 134 tys. m³ ścieków do kanalizacji gminnej. Liczba odbiorców usług ścieków przemysłowych wzrosła z 22 w latach 2022-2023 do 23 w latach 2024-2025 (I połowa). Odprowadzili oni odpowiednio: 50, 57, 68 i 39 tys. m³ ścieków do kanalizacji gminnej.

(akta kontroli str. 11-31)

2. Zgodnie z obowiązującym Regulaminem dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Ksawerów¹¹, Jednostka miała obowiązek zapewnić:

- ciągłość i niezawodność dostaw wody do Odbiorcy w ilości nie mniejszej niż 0,1 m³/osobę/dobę, pod min. ciśnieniem 0,25 MPa, zapewnionej w miejscu dostarczania wody, za pomocą urządzeń będących w administrowaniu Jednostki;

---

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych przedstawionych w kolejnych punktach niniejszego rozdziału wystąpienia pokontrolnego. Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę cząstkową jako ocenę pozytywną albo ocenę negatywną. Jeśli nie zostały spełnione warunki do sformułowania oceny pozytywnej bądź negatywnej, Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę w formie opisowej.

⁸ Statut Jednostki przyjęty uchwałą nr XXIV/152/2012 Rady Gminy Ksawerów z 25 kwietnia 2012 r.

⁹ Kierownik, Główna Księgowa, inspektor ds. rozliczeń, sekretarka, inspektor ds. eksploatacji sieci, kontroler eksploatacji sieci, dwóch konserwatorów sieci oraz do 31.12.2023 r. inkasent (obecnie odczyty robione są zdalnie).

¹⁰ Dalej również: SUW.

¹¹ Przyjętym uchwałą Nr XLII/322/2021 Rady Gminy Ksawerów z dnia 22 września 2021 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Ksawerów, dalej: „regulamin dwioś”.

- ciągłość i niezawodność odprowadzania ścieków w ilości nie mniejszej niż 0,1 m³/osobę/dobę, o jakości nie przekraczającej wartości 1000 wskaźnika ChZT, za pomocą urządzeń będących w administrowaniu Jednostki.

Regulamin określał również obowiązek poinformowania odbiorców przez Jednostkę w sposób zwyczajowo przyjęty, z wyprzedzeniem co najmniej 24 godzinnym:

- o planowanych przerwach lub ograniczeniach w dostawie wody lub odbiorze ścieków,
- o zaistniałych nieplanowanych przerwach lub ograniczeniach w dostawie wody lub odbiorze ścieków, o ile przewidywany czas ich trwania przekracza 12 godzin,

W razie planowanej lub zaistniałej przerwy w dostawie wody przekraczającej 12 godzin, Jednostka miała obowiązek zapewnić zastępczy punkt poboru wody i poinformować o tym fakcie Odbiorców, wskazując lokalizację zastępczego punktu poboru wody.

(akta kontroli str. 32-37)

Jednostka nie prowadziła rejestru awarii¹². Z wyjaśnień Kierownika wynika, że w okresie objętym kontrolą wystąpiło 28 awarii sieci wodociągowych (10 w 2022 r.; pięć w 2023 r.; osiem w 2024 r. i pięć w 2025 r.), co ustalono na podstawie faktur wystawionych przez firmy wykonujące naprawy awarii. Nigdy nie wystąpiła przerwa w dostawie wody dłuższa niż sześć godzin¹³.

Kierownik wyjaśnił, że modernizacje lub planowane przerwy w dostępie do wody, organizowano poprzez powiadamianie mieszkańców pismami w skrynkach i dodatkowo poprzez rozwieszenie ogłoszeń na słupach energetycznych (minimum 24 godz. przed przerwą w dostępie do wody). Modernizacje trwały najczęściej dwie – trzy godziny.

W przypadku nagłych awarii, mieszkańców powiadamiano indywidualnie w sposób bezpośredni przez konserwatorów sieci (awarie najczęściej zgłaszali mieszkańcy). Z uwagi na zainstalowanie dodatkowych zasuw, uciążliwość braku wody występowała maksymalnie na 25 posesjach. Po otrzymaniu zgłoszenia pracownicy lub Kierownik Jednostki oceniali na miejscu skalę awarii i decydowali o natychmiastowym zamknięciu zasuw (dla bezpieczeństwa drogowego, gdyż przeważnie sieć wodociągowa umiejscowiona jest pasie drogowym), bądź – przy małych wyciekach – o wstrzymaniu się z zakręceniem zasuw do przyjazdu firmy remontowej. Wtedy drukowano pisma do mieszkańców z informacją, w jakim czasie będzie usuwana awaria i wrzucano ręcznie do skrzynek pocztowych, lub wieszano na furtce do posesji w przypadku braku skrzynki¹⁴. Mieszkańcy mogli również dowiedzieć się o czasie przerwy w dostawie wody dzwoniąc na telefony alarmowe Jednostki (czynne całodobowo).

Kierownik podkreślił, że sieć wodno-kanalizacyjna jest siecią dość młodą¹⁵ i awarie zdarzały się sporadycznie i stanowiły bardzo małą uciążliwość dla mieszkańców. Firmy do naprawy wodociągu wybierane były telefonicznie, w zależności od tego kto zaproponował Jednostce najszybszą reakcję i podjęcie działań naprawczych. Najczęściej były to firmy z terenu Gminy Ksawerów, a wdrożenie działań naprawczych następowało zwykle do dwóch godzin po zgłoszeniu awarii.

W 2015 r. Gmina chciała podpisać umowę na obsługę w zakresie usuwania awarii, ale koszty dyżuru i utrzymania sprzętu w gotowości przekraczały racjonalną gospodarkę środkami budżetowymi,

---

¹² Kierownik oświadczył, że od 2026 r. wprowadzi przedmiotowy rejestr.

¹³ W 2025 r. Gmina zakupiła beczkowóz do wody pitnej obsługiwany przez OSP w Woli Zaradzyńskiej, który w przyszłości, w razie dużej awarii, będzie można wykorzystać jako zastępcze źródło wody dla mieszkańców.

¹⁴ Wcześniej powiadomienia umieszczano na BIP-ie Jednostki, ale po interwencji mieszkańców i Radnych Gminy Ksawerów, wskazujących, iż nie wszyscy mają dostęp do internetu, Jednostka powiadamia Radnych Gminy i mieszkańców.

¹⁵ Najstarsza wybudowana przez Gminę Pabianice w 1992 roku, gdy Ksawerów był jej częścią administracyjną.

oraz nie dawały gwarancji usunięcia awarii – np. przy dużych mrozach wykonawcy chcieli się zabezpieczyć zapisem w postaci siły wyższej – bez stosowania kar umownych.

Kierownik dodał, że awarie sieci kanalizacyjnej to tylko i wyłącznie zatory na sieci kanalizacyjnej. Profilaktyka czyszczenia kanalizacji zapobiegawczo, bardzo ograniczyła występowanie zatorów: *Jednostka posiada monitoring i wizualizację pracy przepompowni ścieków i analizując ilość dopływu ścieków do przepompowni, zapobiegamy ewentualnym zatorom. W badanym okresie nie było przypadku zalania ściekami posesji naszych odbiorców. Systematyczne czyszczenie przepompowni, profilaktyczne czyszczenie kanalizacji w miejscach newralgicznych, powoduje mniej stresu dla pracowników i ewentualnych niedogodności u odbiorców.*

(dowód: akta kontroli str. 902-908, 913-915)

Jednostka wprowadziła procedurę postępowania na wypadek pogorszenia się jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹⁶. Wskazano w niej sposoby ograniczenia ryzyka mogącego spowodować pogorszenie jakości wody do spożycia, sposoby postępowania w przypadku skażenia wody lub pogorszenia jej jakości oraz sposób zapewnienia zastępczych punktów poboru wody. Procedury na wypadek zakłóceń w dostawie wody pitnej wskazano także w Gminnym Planie Zarządzania Kryzysowego, gdzie scharakteryzowano to zagrożenie, prawdopodobieństwo jego wystąpienia określono jako „możliwe”, zaś ryzyko wystąpienia „średnie”. Wskazano zadania i obowiązki uczestników procesu na wypadek zaistnienia tego zdarzenia.

Kierownik wyjaśnił, że ww. procedura postępowania na wypadek pogorszenia się jakości wody zadziałała tylko raz – w dniu 7 października 2024 r., kiedy PPIS w Pabianicach wydał decyzję dotyczącą warunkowego dopuszczenia wody do spożycia w wyniku stwierdzenia bakterii na wewnętrznej instalacji w punkcie kontrolnym (szerzej opisane w pkt 5 wystąpienia). Nie wystąpiły inne sytuacje kryzysowe.

Jednostka posiadała także Dokumentację Techniczno-Ruchową Rozdzielniczy Przepompowni Ścieków oraz Dokumentację Techniczno-Ruchową Stacji Uzdatniania Wody, które opisywały systemy, technologie i instalacje i wskazywały sposób postępowania na wypadek awarii.

W celu zabezpieczenia urządzeń i sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na wypadek sytuacji kryzysowych zatrudniono firmę ochroniarską.

(akta kontroli str. 38-102, 902-912)

Nie stwierdzono cyberataków na Jednostkę. Kierownik wyjaśnił, że jednostki SUW oraz przepompownie ścieków nie mają możliwości sterowania poprzez internet, ponieważ nie mają do niego dostępu.

W związku z audytem przeprowadzonym w Jednostce w 2024 roku zawierającym zalecenia m.in. w obszarze szeroko rozumianego bezpieczeństwa informatycznego (szerzej opisane w pkt 9 wystąpienia), w tworzonej dokumentacji zostaną ujęte zagadnienia inwentaryzacji dostępu, segmentacji sieci, oraz plany awaryjne.

(akta kontroli str. 909-915, 114-160)

3. Jednostka nie opracowała wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, ponieważ – zgodnie z art. 21 ust. 7 ustawy o zzw nie planowała budowy takich urządzeń. Zadania inwestycyjne wykonywał Urząd Gminy Ksawerów, a następnie przekazywał wybudowane sieci wodno-kanalizacyjne Jednostce w administrowanie w drodze zarządzeń Wójta.

---

¹⁶ Zarządzenie nr 06/2023 Kierownika Gminnej Jednostki Wod-Kan Ksawerów z dnia 21 grudnia 2023 r.

Budowa i modernizacja sieci wod-kan była planowana przy przygotowywaniu projektu budżetu na kolejny rok. Kierownik wyjaśnił, że potrzeby budowy ewentualnych sieci wod-kan wynikały z zapotrzebowania mieszkańców Gminy Ksawerów, były konsultowane z sołtysiem, radnym z danego terenu i wnoszone pod obrady Rady Gminy Ksawerów. Dla polepszenia dostępu do usług dostawy wody i odbioru ścieków Jednostka planowała, modernizowała i ulepszała infrastrukturę techniczną stosując zasadę – jak najmniejszej uciążliwości dla mieszkańców i odbiorców usług. Kierownik Jednostki wprowadził wytyczne dla projektantów w/s dodatkowej armatury sieciowej¹⁷ – zasadę trzech zasuw na każdym skrzyżowaniu (rozgałęzienie w każdą stronę sieci - z zasuwą), oraz zasuwę sieciowe maksymalnie co 250 mb. sieci wodociągowej, co powodowało w razie awarii znikomą uciążliwość dla mieszkańców (pozbawienie dostaw wody w czasie awarii max 10-15 gospodarstw domowych).

(akta kontroli str. 678-687, 902-908)

4. Jednostka wydawała terminowo warunki przyłączenia do sieci¹⁸ gminnej – najpóźniej w ciągu 13 dni od złożenia wniosku. Odbywało się to jednak na podstawie niekompletnych bądź nierzetelnych wniosków. Wnioski zawierały elementy wymagane art. 19a ust. 4 pkt 1-3, nie zawierały natomiast prognozowanej ilości wody lub ścieków bądź zawierały te informacje w niewłaściwym – miesięcznym – ujęciu (szerzej opisane w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Na wydawanych inwestorom warunkach przyjęcia przyłączy do eksploatacji, nie wpisywano daty zapoznania się wnioskodawców z warunkami. Kierownik wyjaśnił, że data odebrania warunków technicznych była zapisywana w spisie spraw jako „data ostatecznego załatwienia sprawy”, jednak w celu poprawy przejrzystości otrzymywanych warunków, oprócz podpisu wnioskodawcy, w przyszłości będzie wymagane wpisanie daty ich odbioru.

We wszystkich przypadkach inwestorzy opracowali projekty techniczne oraz dostarczyli inwentaryzację geodezyjną powykonawczą. Jednostka każdorazowo dokonywała odbioru przyłączy zgodnie z § 15 ust. 3 i 4 regulaminu dwioś, po zgłoszeniu przez inwestora gotowości włączenia do sieci. Odbiór dokumentowano w formie protokołu i jednocześnie podpisywano umowy o dostarczenie wody i/lub odbiór ścieków.

(akta kontroli str. 226-341)

5. Jednostka prowadziła regularną wewnętrzną kontrolę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Kontrola ta odbywała się zgodnie z zaakceptowanymi corocznie przez PPIS w Pabianicach harmonogramami badań wody. Laboratorium wykonujące badania na zlecenie Jednostki wdrożyło system jakości badań wody, zatwierdzany corocznie przez właściwego miejscowo PPIS¹⁹.

Parametry objęte monitoringiem były zgodne z częścią A i B załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi²⁰. Badania wykonywane były zgodnie z częstotliwością nie mniejszą niż określona w załączniku nr 3 do ww. rozporządzenia – od dwóch do czterech razy w roku. Dodatkowe badania Jednostka

---

¹⁷ W celu uniknięcia sytuacji, w których prawie cała Gmina pozbawiona była wody.

¹⁸ Analizą objęto dokumentację losowo wybranych 22 wniosków o wydanie warunków technicznych na wykonanie przyłączy wod-kan, w tym 19 o przyłączenie do sieci wod-kan, dwóch do sieci wodociągowej i jednego do sieci kanalizacyjnej. Trzy wnioski – wodociągowe, kanalizacyjne i wod-kan dotyczyły zakładów przemysłowych.

¹⁹ Certyfikat Akredytacji Laboratorium Badawczego Nr AB 1095 wydany 2 października 2009 r.

²⁰ Dz. U. poz. 2294, dalej: „rozporządzenie w sprawie jakości wody” lub „rozporządzenie”.

wykonywała w przypadku pogorszenia jakości wody, po podjęciu działań naprawczych, realizując tym samym dyspozycję § 6 pkt 1c. rozporządzenia.

Ponadto, w 2025 r. Jednostka wykonała badania promieniotwórczości wody przeznaczonej do spożycia z obu ujęć, zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia. Wyniki badań stężenia trytu oraz izotopów radu nie przekraczały granic wykrywalności określonych w załączniku nr 6, pkt C rozporządzenia. Tym samym przedsiębiorstwo było obowiązane wykonać kolejne badania w tym zakresie za pięć lat (§ 15 ust. 2 rozporządzenia).

Niezależnie od badań jakości wody wykonywanych przez Jednostkę w ramach kontroli wewnętrznej, właściwy miejscowo PPIS w Pabianicach przeprowadzał kilka razy w roku własne badania, w ramach kontroli urzędowej, pobierając próbki z wybranych punktów poboru i na ich podstawie stwierdzał przydatność wody do spożycia przez ludzi. W ramach kontroli urzędowej PPIS stwierdził w 2024 r. przekroczenia parametrów :

- w czerwcu – przekroczenie parametru „ogólna liczba mikroorganizmów w 22+- 2°C” – Jednostka zleciła dodatkowe badania tego parametru. Powtórne badanie nie wykazało przekroczeń;

- we wrześniu – stwierdzono obecność bakterii coli oraz przekroczoną ogólną liczbę organizmów na agarze odżywczym w temperaturze 22°C. W dniu 7 października PPIS wydał komunikat, w którym stwierdził warunkową przydatność wody do spożycia przez ludzi i nakazał przegotowywanie wody przed spożyciem. Jednocześnie PPIS wydał decyzję nakazującą Jednostce doprowadzenie jakości wody do zgodności z wymaganymi parametrami oraz przekazanie odbiorcom informacji o warunkowej przydatności wody do celów spożywczych poprzez rozpowszechnienie ww. komunikatu. Jednocześnie PPIS poinformował Jednostkę, że w punktach poboru: Szkoła Podstawowa w Woli Zaradzyńskiej oraz w Urzędzie Gminy stwierdzono przekroczenia parametrów żelaza i mętności.

Jednostka w ciągu 10 minut od otrzymania informacji o przekroczeniach, odcięła SUW Nowa Gadka²¹ od sieci wodociągowej i podjęła działania zmierzające do ustalenia lokalizacji źródła zanieczyszczenia. Pobrano ponownie próbki do badań. Wykonane zostały odcinkowe płukania wodociągu przy użyciu hydrantów p-poż. Kolejne badania wody nie wykazały przekroczeń. W kolejnych tygodniach kontynuowano płukanie sieci i wykonywano cykliczne badania. 28 października 2024 r. Kierownik Jednostki podjął decyzję o odłączeniu SUW Gadka od sieci wodociągowej i poddaniu jej modernizacji. 20 listopada 2024 r. PPIS potwierdził w oparciu o badania w ramach kontroli urzędowej, że woda nadaje się do spożycia bez ograniczeń.

(akta kontroli str. 342-583, 584-587, 919)

6. Kontrolowana jednostka nie prowadziła kontroli jakości odprowadzanych ścieków bytowych, przemysłowych oraz kontroli przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, co stanowiło naruszenie art. 9 ust. 3 ustawy o zzw (szerzej opisane w sekcji: *Stwierdzone nieprawidłowości*). Kontrola ilości ścieków bytowych odbywała się na podstawie wskazań wodomierzy raz na kwartał.

---

²¹ Miejsce wykrycia przekroczenia parametrów.

Kierownik wyjaśnił: *kontrola jakości ścieków przemysłowych odbywała się poprzez zobowiązanie firm do okresowego badania ścieków i dostarczania wyników do Jednostki, a także wrywkowo, poprzez zlecenie akredytowanej firmie zewnętrznej badanie ścieków raz na jakiś czas²².*

Warunki wprowadzania ścieków nie były kontrolowane, ale okresowo weryfikowane w terenie na sieci i przepompowniach. Kierownik wyjaśnił: *Jakość ścieków socjalno - bytowych jest na poziomie 650 – 970 ChZT i w tym przedziale się mieścimy. Badamy nie tylko na wyjściu z terenu Gminy, ale również zgodnie z harmonogramem wykonujemy badania ścieków na terenie w wybranych i często zmienianych miejscach. W wyniku tych badań wyodrębniamy zwiększone wartości ChZT, lub innych czynników i po analizie typujemy źródła zanieczyszczeń. Tak wytypowaliśmy zakład (...) i od tej pory cyklicznie pobieramy tam próbki ścieków około 18 razy rocznie.*

W zakresie kontroli ilości ścieków przemysłowych Kierownik wyjaśnił, że od 2016 roku, nowo powstałym firmom, przy wydawaniu warunków technicznych, stawiany jest wymóg zamontowania przepływomierzy: *Przepływomierze mamy zamontowane w sześciu firmach i ich wskazania pokazują wartość bardzo zbliżoną do wskazań wodomierzy. Odczyty ilości odprowadzonych ścieków z przepływomierzy odczytujemy raz na kwartał, chyba że w celu rozważenia reklamacji - częściej.*

Systematycznie, co najmniej dwa razy w miesiącu, zgodnie z harmonogramami wspólnych badań ścieków komunalnych, odbywały się badania próbek pobranych w punkcie kontrolno-pomiarowym na kolektorze Ksawerów-Pabianice. W okresie objętym kontrolą nie doszło do przekroczenia parametrów jakości ścieków zgodnych z technologią Grupowej Oczyszczalni Ścieków Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej w Łodzi (parametry ustanowiła oczyszczalnia).

(akta kontroli str. 688-901, 985-996)

7. W okresie objętym kontrolą Jednostka dwukrotnie skorzystała z uprawnień wskazanych w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o zzw odcinając dostawy wody z uwagi na brak uiszczenia należności za pełne dwa okresy obrachunkowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty. W obu przypadkach Jednostka wskazała położenie najbliższego źródła wodociągowego. O zamiarze odcięcia dostawy wody Jednostka zawiadomiła PPIS w Pabianicach, Wójta Gminy Ksawerów oraz odbiorcę usług na 2 miesiące przed odcięciem²³.

Odcięcia poprzedzone zostały zastosowaniem przyjętej w Jednostce procedury windykacyjnej²⁴ – system rozliczeniowy opłat za wodę i ścieki wysyłał smsy, w których na bieżąco powiadamiał o zbliżającym się terminie płatności i jego przekroczeniu. Raz na kwartał Jednostka wysyłała dłużnikom upomnienia²⁵. W przypadku nieuregulowania przez odbiorcę należności z dwóch okresów obrachunkowych, wysyłano wezwanie do zapłaty, w którym informowano dłużnika, iż w przypadku braku zapłaty należności zostanie wypowiedziana umowa i zostanie zamknięte

---

²² Badania w różnych punktach sieci zgodnie z harmonogramem.

²³W przypadku drugiego odbiorcy usług, odcięcie wody nastąpiło wcześniej (11.03.2023 r.) , co było spowodowane awarią wodociągu. Po dokonaniu naprawy odbiorca nadal nie uregulował należności, w związku z czym 27.07.2023 r. skierowano do niego zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy i zamknięciu przyłącza wodociągowego. W toku prowadzonej sprawy Jednostka otrzymała informację, iż odbiorca usług przebywał w Domu Pomocy Społecznej, gdzie zmarł.

²⁴ prowadzonej na podstawie § 1 pkt 7 zarządzenia Kierownika Gminnej Jednostki Wod-Kan Ksawerów z 1 kwietnia 2014 r. w sprawie ustalania zasad i reguł funkcjonowania gospodarki finansowej w Gminnej Jednostce Wod-Kan Ksawerów.

²⁵ w 2022 r. wysłano 752 szt., w 2023 r. - 648 szt., w 2024 r. - 900 szt. i w 2025 r. - 859 szt.

przyłącze oraz sprawa zostanie skierowana na drogę sądową²⁶. Następnie Jednostka informowała o wypowiedzeniu umowy i zamknięciu przyłącza, równoległe wysyłając informację do Wójta Gminy i do PPIS²⁷. W przypadku uregulowania należności do końca upływu ostatecznego terminu, powiadamiano o zachowaniu ważności zapisów w umowie.

Zaległości odbiorców usług (należności wymagalne) za poszczególne lata okresu 2022 – 2025 (I półrocze) wyniosły odpowiednio: 43,9, 53,2, 36, 43,9 tys. zł, jednak w przypadku żadnego z odbiorców usług suma należności nie przekraczała 5 tys. zł²⁸ za pełne dwa okresy obrachunkowe w każdym roku okresu objętego kontrolą.

(akta kontroli str. 589-667)

8. W okresie objętym kontrolą Jednostka skierowała jedno zawiadomienie do organów ścigania w związku z nielegalnym wprowadzaniem ścieków do urządzeń kanalizacyjnych.

W 2025 roku, w toku wydawania zaświadczenia o podłączeniu do kanalizacji na prośbę jednego z mieszkańców Gminy ustalono, że w dokumentacji wodno-kanalizacyjnej brakuje odbioru podłączenia kanalizacji sanitarnej do budynku (warunki podłączenia wydano w 2003 roku). Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, w dniu 19 maja 2025 r. Jednostka skierowała do Prokuratury Rejonowej w Pabianicach zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa opisanego w art. 28 ust. 4 ustawy o zzw, tj. wprowadzania ścieków do gminnych urządzeń kanalizacyjnych co najmniej od 2004 r. do chwili obecnej, bez uprzedniego zawarcia stosownej umowy na odprowadzanie ścieków. Wniesiono o nałożenie kary grzywny oraz orzeczenie nawiązki na podstawie art. 28 ust. 5 ww. ustawy za każdy miesiąc bezumownego odprowadzania ścieków.

W toku wszczętego postępowania przygotowawczego ustalono m.in. że osoby korzystające z nieruchomości nie miały świadomości, że przyłącze kanalizacyjne, z którego korzystają zostało wykonane niezgodnie z obowiązującymi przepisami i nie było objęte umową, przyłącze zostało wykonane przed nabyciem przez nie nieruchomości, a sposób wykonania nie wskazywał na nielegalne podłączenie. Po uzyskaniu informacji o brakach, właściciele nieruchomości podjęli niezwłocznie czynności zmierzające do uregulowania stanu prawnego przyłącza. W związku z powyższym, w dniu 17 listopada 2025 r. postępowanie zostało umorzone na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego²⁹ z uwagi na brak znamion czynu zabronionego.

(akta kontroli str. 668-677)

9. W okresie objętym kontrolą w Jednostce nie przeprowadzono kontroli zewnętrznych. W 2024 roku przeprowadzono natomiast planowy audyt wewnętrzny pn. „Prawidłowość funkcjonowania Gminnej Jednostki Wod-Kan w Ksawerowie w ramach kontroli zarządczej”. Wydano ocenę pozytywną z zastrzeżeniami i sformułowano osiem zaleceń dotyczących m.in. prawidłowości identyfikowania ryzyk, przeprowadzania samooceny kontroli zarządczej zgodnie ze Standardami

---

²⁶ w 2022 r. wysłano 59 takich wezwań, w 2023 r. - 65, w 2024 r. - 72, w 2025 r. - 67.

²⁷ w 2022 wysłano 41 informacji, w 2023 r. - 38, w 2024 r. - 45 szt., w 2025 r. - 34.

²⁸ Próg przyjęty do szczegółowego badania próby przez NIK.

²⁹ t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 46.

kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych³⁰, przestrzegania regulaminu zamówień publicznych, wyznaczenia pracownika zastępującego Kierownika Jednostki w czasie jego nieobecności w pracy zgodnie z zapisami Statutu oraz Regulaminu organizacyjnego Jednostki. W zakresie bezpieczeństwa informatycznego zalecenia dotyczyły:

- opracowania i wdrożenia systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji (SZBI) zgodnie z wymogiem § 19 ust. 1 w zw. z ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 maja 2024 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla sieci teleinformatycznych³¹.

- zapewnienia okresowego audytu wewnętrznego w zakresie bezpieczeństwa informacji, nie rzadziej niż raz na rok (tzw. audytu KRI) zgodnie z wymogiem § 19 ust. 2 pkt 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 maja 2024 r.

Zgodnie z zaleceniami audytu, w wymaganym terminie 14 dni kalendarzowych od otrzymania sprawozdania³², Kierownik Jednostki przedstawił harmonogram usprawnień badanego obszaru w celu wyeliminowania słabości kontroli zarządczej. Większość zaleceń wdrożono, natomiast ww. zadania związane z wdrożeniem systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji (SZBI) oraz wprowadzeniem i zapewnieniem okresowego audytu wewnętrznego w tym zakresie, zobowiązano się początkowo wykonać do końca 2025 roku, a następnie termin ten przesunięto na I kwartał 2026 r. z powodu nieprzewidzianych, znacznych kosztów przygotowania systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji. Aktualnie Jednostka jest na etapie rozeznania rynku.

(akta kontroli str. 114-160, 902-908, 924-984)

10. Kierownik wyjaśnił, że wdrożenie postanowień unijnej dyrektywy w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi³³ wprowadzającej szereg nowych obowiązków dla przedsiębiorstw wodociągowych, przyniesie istotną zmianę na korzyść odbiorców usług: *Już teraz na stronie BIP Jednostki umieszczamy decyzje Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Pabianicach z informacją, iż woda jest zdatna do spożycia przez ludzi zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia. Jeśli będziemy musieli szerzej informować online odbiorców usług, zrobimy to. Jeśli będziemy musieli (...) zwiększyć zakres badań o PFAS i mikroplastik to oczywiście delikatnie zwiększy to wyliczenia do Taryf (wszystko zależy od kosztów takich badań).*

Zdaniem Kierownika nowe inwestycje nie będą potrzebne, ponieważ badania wykonują firmy zewnętrzne - laboratoria akredytowane wyłonione zgodnie z regulaminem zamówień publicznych. Kierownik nie potrafił oszacować kosztów niezbędnych do wdrożenia wymagań dyrektywy, gdyż uznał: *wszystko zależy od tego, jak do takich badań podejść laboratoria.*

(akt kontroli str. 902-908)

---

³⁰ Komunikat Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, Dz.Urz.MF.2009.15.84.

³¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 773, dalej: rozporządzenie z dnia 21 maja 2024 r.

³² tj. w dniu 12 grudnia 2024 r.

³³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 435 z 23.12.2020, str. 1).

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Warunki przyłączenia do sieci wod-kan zostały wydane w oparciu o niekompletne wnioski, które nie zawierały wszystkich danych wymaganych zgodnie z art. 19a ust. 4 i 5 ustawy zzw, co było działaniem nierzetelnym. I tak:
  - w siedmiu przypadkach, w których we wnioskach o wydanie warunków przyłączenia do sieci podano szacunkowe zużycie wody, wskazano zużycie miesięczne – nie zaś jak wskazuje art. 19a ust. 4 i 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków – dobowe;
  - w pozostałych 14 przypadkach, pomimo obowiązku wynikającego z art. 19a ust. 4 i 5 ustawy zzw, we wnioskach o wydanie warunków przyłączenia do sieci, nie podano szacunkowej ilości zużycia wody i ścieków.

Kierownik wyjaśnił, że brak podawania ilości planowanej do zużycia wody wynikał z faktu braku wiedzy przez inwestora lub obawy przed wpisaniem nieprawidłowych danych, które mogą mieć w przyszłości konsekwencje prawne. W przypadku inwestorów indywidualnych Jednostka nie wymagała rygorystycznie podawania ilości ze względu na niewielki procent w całkowitym zużyciu wody. Wnioski o wydanie warunków zostały już poprawione w zalecanej formie i celem wydania warunków niezbędne jest kompletne wypełnienie wniosku.

(akta kontroli str. 226-341, 916-923)

2. W całym okresie objętym kontrolą Jednostka nie prowadziła regularnej kontroli jakości odprowadzanych ścieków bytowych, przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, do czego zobowiązywał art. 9 ust. 3 ustawy o zzw.

Kierownik wyjaśnił, że kontrole ścieków bytowych nie były prowadzone z uwagi na niewielki – zdaniem Jednostki – wpływ na jakość ścieków odprowadzanych do Gminnej Oczyszczalni Ścieków Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej w Łodzi. Kontrola jakości ścieków przemysłowych odbywała się poprzez zobowiązanie firm do okresowego badania ścieków i dostarczania wyników do Jednostki, a także wyrywkowo (w różnych punktach sieci), poprzez zlecenie akredytowanej firmie zewnętrznej badanie ścieków. Warunki wprowadzania nie były kontrolowane, ale okresowo weryfikowane w terenie na sieci i przepompowniach.

(akta kontroli str. 985-996)

NIK nie podziela stanowiska przedstawionego w wyjaśnieniach i wskazuje, iż Jednostka była zobowiązana do prowadzenia regularnych kontroli określonych w art. 9 ust 3 ustawy o zzw, tj. zarówno ścieków bytowych i przemysłowych, w przypadku tych ostatnich w sposób określony w § 11 rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych³⁴. Ponieważ ścieki odprowadzane urządzeniami służącymi do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych nie są ściekami bytowymi lub przemysłowymi, lecz ściekami komunalnymi, o których mowa w art. 2 pkt 10 ww. ustawy, nie można uznać, iż poprzez wykonywanie badań ścieków w wybranych miejscach sieci, Jednostka wywiązała się z obowiązku kontroli jakości ścieków bytowych i przemysłowych. Badania takie nie zastępują także kontroli, o której mowa w art. 9 ust. 3 ustawy o zzw oraz § 11

---

³⁴ 9 Dz. U. z 2016 r. poz. 1757, dalej: rozporządzenie w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych

rozporządzenia w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych. Kontrola taka winna być przeprowadzana po zawiadomieniu przedsiębiorcy, według ściśle określonych procedur. Z powyższych względów, także prowadzonego przez Jednostkę monitoringu badań wykonywanych przez przedsiębiorcę nie można uznać za kontrolę, o której mowa w art. 9 ust. 3 ustawy o zzw.

IV. Uwaga

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następującą uwagę:

Uwaga

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność:

1. Prowadzenia regularnej kontroli jakości odprowadzanych ścieków bytowych oraz warunków ich wprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych, zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy o zzw.
2. Wydawania warunków podłączenia do sieci na podstawie kompletnych wniosków.

Wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Łódzkiej Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o wykorzystaniu uwagi oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. Zgodnie z art. 98 ustawy o NIK, kto nie informuje bądź niezgodnie z prawdą informuje o wykonaniu wniosków pokontrolnych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Łódź, dnia 27 lutego 2026 r.

Kontroler
Główny specjalista k.p.

Anna Wrona

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Łódzka Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor

Piotr Walczak

/podpisano elektronicznie/